

Poșta literaturii dramatice

A. Buzincu — Slatina: Am o veste pentru tine este un text lung, care se citește greu, poate se datorită faptului că nu sîntei familiarizat cu legile construcției dramatice; monologurile interminabile și — mai grav — neinteresante — l-ar putea înspăimînta pe cel mai îngăduitor actor. Se simte că ați practicat proza (acest fapt nu e deloc condamnat, am spune că dimpotrivă), dar nu sîntem semne că ați încercat să asimilați — în vederea dramaturgiei — principiul necesar al **concentrării**. Un exemplu pe care-l am în grabă la îndemînă este, în această direcție, cel al lui Henry de Montherlant, care, după ce a scris un roman de două sute de pagini, l-a cristalizat într-o piesă de teatru de șaptezeci și cinci de pagini (este vorba de **Fiul nimănui**) și a declarat că după această dificilă operație nu-i mai rămînea decît să azvîrle pe foc romanul. Dar iată și un scurt citat din acest autor francez indignat de „verbozitatea” unor dramaturgi care se „complac”, se întind și se bîlbăcesc într-un adevărat noroi de „texte inutile”, convins că partitura dramaturgică trebuie să se prezinte ca un „comprimat”: „O piesă, prin caracterul ei încheșat și eliptic, pretinde mult mai mult de la inteligența și imaginația cititorului decît un roman, unde totul i se oferă de-a gata”. Sigur că nici romanele nu oferă chiar totul de-a gata, dar accentul trebuie căutat în ceea ce am putea numi știința replicii (și a construcției întregului edificiu). Într-un cadru cu arome accentuate expresioniste, în care realitatea acută este transferată

în vis pentru ca în final visul să pătrundă în realitate, evoluează personaje cu identitate generică, așa cum ni le prezintă didascalial: „**BĂRBATUL** — în haine de vagabond, cu semne de sfială și de stîngăcie, vîrît într-o postură de care nu este tot timpul și pe deplin conștient; **FEMEIA** — fără vîrstă, umestec de frumusețe și de urîțenie, de cinism și de condoare, de (sic!) spirit și trup, îmbrăcată deșeu-cheat, ca o femeie de stradă, dar și ca una ce se vestimentează (sic!) din adăugituri; **ACARUL** — în vîrstă, grav, important, labil, prins de deprinderea servituții; **LOGODNICA** — firavă, destînsă, puțin prețioasă, frumoasă, pornită pe lucruri cu cap și conținut, intolerantă; ceilalți, după sugestia pe care o dă, în cazul fiecărui, rolul: **DOMNUL 1**, **DOMNUL 2**, **DOMNUL FOARTE CUNOSCUT**, **DOMNUL INTELECTUAL**, **ALȚI DOMNI**, **MENAJERA**. Acțiunea se petrece undeva în lumea noastră de astăzi”. Textul are în jur de 50 de pagini, dar ar fi putut avea — în favoarea valorii 25, Personajul care deține vestea este chiar **FEMEIA**, care, îngrozită de nemaipomenitul ei secret pe care și-l păstrează cu strășnicie, ca în **Halima**, pentru a „acoperi” absența conflictului dramatic, îl declară **BĂRBATULUI**, într-o construcție gramaticală interesantă nu numai sub aspectul concordanței timpurilor verbale: „Numai că-ți cad ochii în gură cînd auzi ce am eu să-ți spun”. Visul se vrea „tare”, dar conținutul replicilor rămîne ascuns după ușă, pentru că personajele nu reușesc să intre în camera „dezbaterii”. Este lansată (de către

BĂRBAT) o intenție de utopie a restructurării învătămintului, dar numai ca o amenințare, nu și în fapt: este vorba de o așa-numită **Puergonomie maxim-intensivă**, un studiu „despre cum trebuie privite și tratate vîrstele numite empiric copilărie, adolescență și tinerețe, în vederea profilului formativ, instructiv și de integrare maxim (sic!) ca premisă absolută a realizării umane totale și a excluderii definitive a riscului de insucces în viață...” Se vorbește mult, se comunică extrem de puțin. Instrumentele sînt inadecvate: este ca și cum ai trage cu praștia într-un hipopotam! Așteptăm, așadar, un text viabil de la dumneavoastră.

Nicolae Băra — Timișoara: Ne întrebați dacă personajele principale, protagoniștii unei piese pot fi și rezoneri. Dicționarul de neologisme editat în 1986 de Florin Marcu și Constantin Maneca nu v-a răspuns la această întrebare. Într-adevăr, la articolul respectiv, cei doi autori sînt laconici: „personaj dintr-o operă literară, în special dintr-o piesă de teatru sau dintr-un film, care reflectează asupra acțiunii și asupra celorlalte personaje”. Provenit din franceză, termenul are o accepție „tehnică” bine definită în arta dramatică și, din acest punct de vedere, întrebarea dumneavoastră ni se pare legitimă. Într-adevăr, protagoniștii nu pot fi și rezonerii piesei, pentru că ei sînt angajați în conflict, în numele binelui sau al răului, împreună cu credințele lor, care, mai devreme sau mai tîrziu, pe parcursul acțiunii, sînt afișate ca atare. Aceste personaje sînt solidare cu subiectivitatea lor și nu pot avea o per-

specivă obiectivă asupra întregii acțiuni, nu pot adică avea „înțelegere” față de motivațiile oponentilor; o asemenea posibilitate ar anula conflictul și opera literară ca atare. Rolul de rezoner îi revine prin urmare, de obicei, unui personaj din umbra marilor evenimente, care-și permite, prin aparițiile sale episodice, să comenteze situația dramatică în numele moralei și adevărului obiectiv sau ale celor profesate de autorul însuși. Născut din corul tragediei grecești, mai precis inspirat din acest personaj colectiv, rezonerul cunoaște de la un scriitor la altul diferite înfățișări în ponderea acțiunii. În dramaturgia noastră contemporană, subiectul respectiv merită a fi cercetat la D. R. Popescu și Marin Sorescu, autori care au îmbunătățit substanțial tehnica „adevărului auctorial”.

Nicolae Dumitru Niță — București **Cavalerul dreptății** este intitulat textul dumneavoastră, care „atacă” o temă istorică încercată desori de dramaturgi. Este vorba de figura lui Vlad Țepeș, atât de eronat percepută și azi în străinătate, așezată însă pe adevăratul ei pedestal de către istoricii noștri în primul rînd, dar și de scriitorii, de la Ion Budai-Deleanu la Marin Sorescu. Din păcate, nu stăpîniți suficient instrumentele unui autor dramatic, nu aveți încă știința construcției, a conflictului în primul rînd. Tensiunea dramatică, atât de necesară în oricare text cu minime pretenții, la dumneavoastră lipsește cu desăvîșire. Înfruntările sînt școlărești, personajele sînt, după legile maniheismului, albe și negre, fără ca replicile lor să reușească să le deseneze portretul psihic la necesara înălțime memorabilă. Dar dacă lucrurile s-ar fi limitat la meșteșug, speranțele noastre ar fi fost încă mari — meș-

teșugul, se știe, se învață! Dar o piesă de inspirație istorică necesită un travaliu extrem de dificil. Nu cunoaștem bibliografia pe care ați parcurs-o dumneavoastră, dar din felul în care ați construit piesa **Cavalerul dreptății** nu sîntem convinși că stăpîniți bine rînduiriile epocii și ale curții domnești. „Liniște la noaptea este sfîșiată de un strigăt al lui Vlad Țepeș Iliee!” Așa debutează textul dumneavoastră, punîndu-l pe marele domnitor în situația unui umil proprietar de acareturi, care, avînd o singură slugă, pe Ilie, trebuie să tot strige după ea, pentru nu știu care interes. În fine, apare de undeva acest Ilie, și ce-i spune în miezul nopții, cînd fulgere brăzdecăz cerul smolot, ce-i spune lui Ilie voievodul Vlad? „Poruncesc — toți boierii să vină la Sfat”. Așadar, la curtea domnitorului nu exista nici un fel de protocol, nu exista demnitari, funcțiuni precise. Totul era rezolvat pe loc de către sluga de taină Ilie. El va scrie și epistolele diplomatice. Un oștan vine în grabă și îl anunță pe domnitor: „Mahomed al II-lea vine cu armată mare să te pedepsească”. Să trecem peste ciudătenia formulării replicii și să vedem ce răspunde Vlad. El nu-l cheamă pe șeful armatei de război, nu examinează cu Sfatul situația. El este prompt. „Vlad (solemn către Ilie): Ilie, adună oaste-n grabă!”

Dar absența documentării creează în textul dumneavoastră și alte momente ilare. Cu mulți ani în urmă, în concursurile școlare de la radio, se puneau întrebări de acest gen: Îi plăcea mămăliga lui Ștefan cel Mare? Răspunsul era cel pe care îl știți fără îndoială și dumneavoastră. Mămăliga, făcută din porumb, nu exista pe vremea celebrului domnitor moldovean, pentru că porumbul a fost impor-

tat din America mult mai tîrziu. Ca și tutunul. Ca multe altele. Dar ce-i spune personajul Selim, venit în calitate de sol turc, lui Vlad Țepeș, acest domnitor contemporan cu Ștefan cel Mare? El spune „Selim răbdare are, cum ziceți voi ghiaurii un proverb: Trebuie răbdare și tutun”. Bineînțeles, replica este imposibilă.

Un boier — dintre cei răi — se ascunde în spatele unei perdele și, citeva scene mai tîrziu, ce se va întîmpla? Cunoaștem noi oare de undeva scena pe care dumneavoastră o descrieți între paranteze? „Deodată, în spatele unei perdele, un zgomot atrage atenția lui Vlad. O clipă toți se opresc. Se face o liniște mormintală în clipa cînd Vlad cu un paloș se repede și impunge perdeaua, în locul unde s-a mișcat. Se aude un urlat de durere, un horcăit...”

MAI TRIMITEȚI: Doina Fulger — Vaslui; George Raidu — Giurgiu; Anatolie Bercaru — Călărași; Angela Suciu — Tirgu Mureș; Ion Păsărin — Suceava; Gelu Hrușcă — Arad; Ion T. Ionescu — Craiova; Vasile Silianu — Oradea; Mitică Albanescu — Constanța.

DEOCAMDATĂ NU Marin Dumbrăveanu — București; Iancu Dulce — Roman; Mihai Vasilescu Tulcea; Un anonim sfios; Zaharia Itu — Galați; Tudor Minzală — Turnu Severin.

Paul TUTUNGIU

PORTOFOLIUL NOSTRU

(pe care îl ținem și la dispoziția secretarilor literari din teatre)

- Ion Bucheru — **Mesagerul**
- Paul Ioachim — **Aniversarea**
- Tudor Popescu — **Invenția secolului**
- Alexandru Sever — **Jertfa**
- Iloria Gîrbea — **Ultimul as**